

Libri prohibiti

Knihovna \ Library

BULLETIN

4/2011

<http://libpro.cts.cuni.cz>

AKTUÁLNÍ DĚNÍ V KNIHOVNĚ

VÝSTAVA

Do 3. května probíhá výstava Slibuji na svou čest: význam skautského slibu, představující proměny skautských slibů v ČR, na Slovensku, v Polsku a v Maďarsku na pozadí historie skautského hnutí.

K výstavě vydává Libri prohibiti publikaci, obsahující navíc mnohé teoretické a historické texty a studie a také osobní svědectví skautů v rozhovorech a úvahách.

Příspěvky jsou v češtině, slovenštině, polštině, maďarštině a angličtině. Sborník uvedeme na konferenci 26. dubna (viz dále).

Putovní výstavu v červnu převezme do Skautského muzea v Ružomberoku Slovenský skauting, v létě do Muzea harcerstwa ve Varšavě Związek Harcerstwa Polskiego a na podzim do Podunajského muzea v Komárně Zváz skautov maďarskej národnosti na Slovensku. Projekt podpořil International Visegrad Fund.

Audiovizuální záznam vernisáže výstavy v Libri prohibiti naleznete zde:

<http://www.stream.cz/video/576649-vystava-v-libri-prohibiti-o-skautske-problematice>
<http://www.stream.cz/video/576647-vystava-v-libri-prohibiti-o-skautske-problematice>
<http://www.stream.cz/video/576644-vystava-v-libri-prohibiti-o-skautske-problematice>

Autorem záznamu je Eda Vacek.

PŘIPRAVUJEME

Libri prohibiti a Nett o.s. za podpory Mezinárodního visegradského fondu si vás dovolují pozvat na mezinárodní konferenci a uvedení sborníku Význam skautského slibu v úterý 26. dubna 2011 v 9.00 - 19.30 hodin v knihovně Libri prohibiti, Senovážné náměstí 2, Praha 1, 3. patro

Zúčastní se jí skauti z ČR, Slovenska, slovensko-maďarského pomezí a z Polska. Tématem konference bude Povaha slibu, Principy skautského slibu, Historie skautingu ve střední Evropě, Historie skautingu v ČR (v opozici a v exilu). V 17 hodin uvedeme stejnojmenný sborník, následuje promítání dokumentů se skautskou tematikou z audiovideo fondu Libri prohibiti.

Jste srdečně zváni účastnit se celého dne nebo jen části programu. Začínáme v 9 hodin ráno mší svatou, celebrou P. Vojtěchem Eliášem v prostorách knihovny.

PROGRAM KONFERENCE:

MŠE SVATÁ

9.00 – P. Vojtěch Eliáš – O'Kim

KONFERENCE

9.45-10.00 registrace na konferenci

10.00 – 11.00

I. panel – Slib - moderuje Josef Štogr

Jarmila Štogrová - Wickie: Představení projektu Význam skautského slibu; Libri prohibiti – skautské dokumenty

O povaze skautského slibu - zástupci skautských organizací V4 (ČR, SR, Polsko, Maďarsko):

Miloš Říha – Šípek (Junák- svaz skautů a skautek ČR)

Jaroslav Loebel - Alah, Vojtech Tóth (Slovenský skauting, Rada kmene dospělých)

Adam Massalski, Kaja Drąg (Związek Harcerstwa Polskiego)

Norbert Csányi, Sylvia Ficza (Zváz skautov maďarskej národnosti na Slovensku)

Na závěr krátká diskuse panelistů

11.00-11.30 přestávka na občerstvení

11.30-12.30

II. panel - Tři principy skautského slibu – setkání v Libri prohibiti - moderuje Josef Štogr
Slibuji Bohu a králi, Slibuji vlasti a národu; Zákon, plnění povinností; Být hotov
pomáhat bližnímu

Jiří Zachariáš – Pedro (Svaz skautů a skautek ČR)

Jiří Zajíc – Edy (Junák – svaz skautů a skautek ČR)

Václav Dostál – Václavka, Jiří Bělohradský - Caesh (časopis Roverský kmen): Pohled
mladé generace na skautský slib

12.30-13.30 studený oběd v Libri prohibiti

13.30-14.45

III. panel – Historie skautského slibu 1 - moderuje Jarmila Štogrová

Josef Štogr: Nett o.s. - Význam slibu

Historie skautingu střední Evropy

Adam Massalski, Kaja Drag: Historie skautingu v Polsku

Jaroslav Loebel, Vojtech Tóth: Historie skautingu na Slovensku

Norbert Csányi, Sylvia Ficza: Historie skautingu v Maďarsku

14.45-15.00 přestávka na občerstvení

15.00-16.30

IV. panel - Historie skautského slibu 2 - moderuje Jarmila Štogrová a Josef Štogr

Historie českého skautingu

Miroslav Kopt - Orel (Skautský oddíl Velená Fanderlika): Skauti za mřížemi

Dana Seidlová – Pirátka (Čs. exilový skauting): Skautský slib v exilu

Tomáš Jelínek - Sten (Skautský institut A. B. Svojsíka): Skauting v exilu

Jitka Radkovičová – Tiki (Junák – Středisko bratří Mašínů): Skauting v opozici (70. a 80.
léta)

16.30-17.00 přestávka na občerstvení

17.00

UVEDENÍ SBORNÍKU - krátká vystoupení autorů sborníku

PROMÍTÁNÍ skautských dokumentů z audiovideo oddělení Libri prohibiti

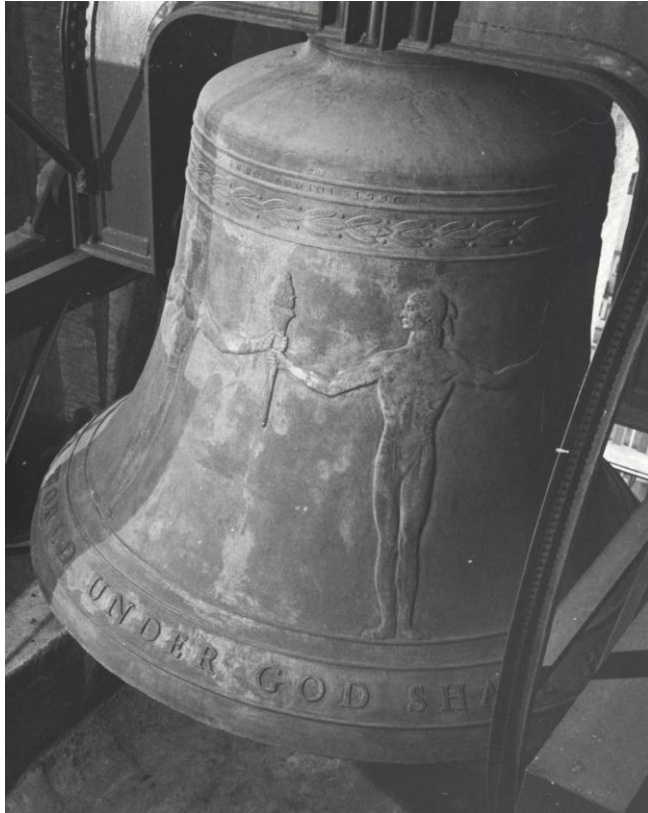
Předpokládané zakončení konference v 19.30 hodin.

**Prosíme o potvrzení účasti na celém nebo na části programu (abychom připravili
materiály a zajistili vám občerstvení v dostatečném množství): stogrova@libpro.cz
nebo stogrova@volny.cz, tel. 608 76 24 35 nebo písemně na adrese Libri prohibiti,
Senovážné nám. 2, 110 Praha 1.**

Děkujeme a těšíme se na setkání, vstup je volný!

Vernisáž v pátek 6. května 2011 v 17 hodin v Libri prohibiti

V měsíci květnu se pak těšíme na setkání s vámi na vernisáži výstavy k šedesátému výročí zahájení vysílání rozhlasové stanice Rádio Svobodná Evropa. Měla by být malým poděkováním všem, kteří se na chodu rádia podíleli. Vernisáž se uskuteční v pátek 6. května 2011 v 17 hodin v Libri prohibiti.

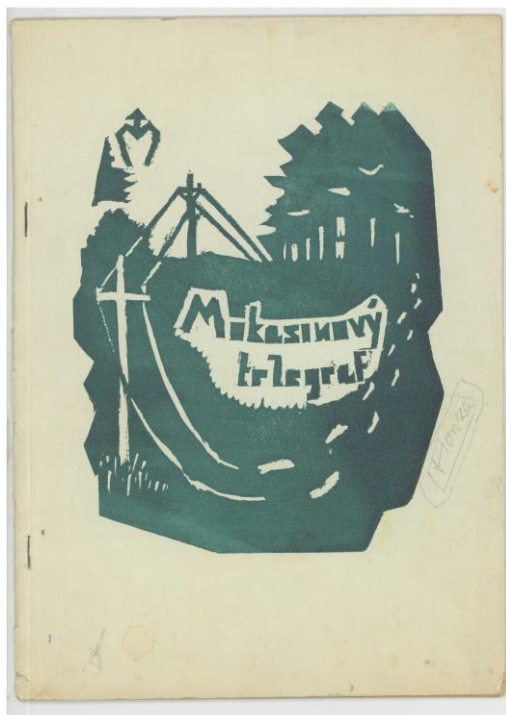
Zvon Svobody

VYBRANÉ NOVINKY Z NAŠICH FONDŮ

SAMIZDAT

Mokasínový telegraf

Vydával druhý oddíl vodních skautů v Praze 2 jako oddílový časopis pro vlastní potřebu. Autorem linorytu na obálce je skaut, politický vězeň a básník Závěš Bozděch - Brácha (jeho verše jsou publikovány v knize vězeňské poezie Přáděnko z drátů, kterou vydala knihovna Libri prohibiti v roce 2010).

Číslo 7 ze srpna 1970 vzpomíná na Tábor Sacramento krátkými články účastníků a také na oddíl Třináctka Klubu českých turistů v roce 1944 a 1945 (dostupné např. na http://www.svazskautu.cz/historie_pribeh_mindy.htm). A proč se vzpomíná na dvacet let staré příběhy? Brácha tam napsal: "Včerejšek pomáhá rozumět dnešku." Ve fondu knihovny jsou tři čísla, jedno z nich je nyní k vidění ve vitríně se skautskými časopisy na probíhající výstavě Slibuji na svou čest.

Kuriozita

Zpravodaj: časopis odsouzených

Časopis byl vydán ve věznici Plzeň-Bory v roce 1979, tištěn je barevným ormigem. Na titulní stránce je heslo "Vše pro úspěšné splnění pracovních úkolů II. pololetí letošního roku."

Obsahuje články jako např. Ústava SSSR, Kuba 26. července 1953, Naši hraničáři, Hlásí se cukrovary. Dočteme se tu také o činnosti odsouzených ve volném čase - pořádání šachového turnaje, Dostaveníčko s hudbou, program ústavního kina nebo výzva, aby se odsouzení přihlásili u svých pedagogů do ústavního orchestru. Nechybí křížovka s tajenkou (v tomto exempláři vyluštěná): Pořádek je vizitkou chaty, chalupy i bytu.

KULTURNÍ AKCE, KONFERENCE

Večer s exilovými spisovateli v Městské knihovně v Praze - s třešinkou domácí poezie navíc

Mezinárodní český klub ve spolupráci s Městskou knihovnou v Praze pořádá další z cyklu besed Hovory bez hranic. Hosty těchto večerů jsou zajímaví Češi žijící v zahraničí nebo domácí osobnosti se vztahem ke krajanům. **Tentokrát se zde s šéfredaktorkou časopisu pro Čechy v zahraničí, ČESKÝ DIALOG, EVOU STRÍŽOVSKOU sejdou exiloví spisovatelé MICHAL PROCHÁZKA a BLANKA FORSTOVÁ. Večer doplní poezií jedna z kmenových spolupracovnic časopisu, básnířka OLGA SZYMANSKÁ.**

Michal Procházka představuje v knize Zpověď únosce letadla svůj nevšední osud, který ho přivedl v patnácti letech s pistolí v ruce do pilotní kabiny. V ten okamžik se společně s dvěma spolužáky pokusil unést letadlo na pravidelné lince Praha – Brno do Západního Německa. Po dramatické střelbě v pilotní kabině nakonec let skončil v cele

předběžného zadržení a následně u soudu a ve vězení. Nastává v současnosti těžko uvěřitelný sled událostí, který se v roce 1961 v Československu odehrál, a o kterém tehdejší média neinformovala. Dozvíme se o událostech, které navždy poznamenaly jeho život, ale i motivy zoufalého činu, který byl reakcí na stupňované domácí násilí. Jak dokázala vládnoucí garnitura zpolitizovat následný soudní proces a jaké bylo autorovo dospívání ve vězení? Události roku 1968 a následná emigrační vlna, to vše se podepsalo na životě Michala Procházky. Kniha vyšla ve vydavatelství Akcent vloni před Vánocemi.

Blanka Forstová - Bartsch žila v Kanadě, nyní žije střídavě v Německu a v Praze, kterou nesmírně miluje. Má ráda smích, humor a radost - koření života. Publikovala v USA, Kanadě i Austrálii, v Česku jí vyšla nedávno kniha Pražské etudy, která bude představena. Připravuje k vydání další dílo. O čem, to se dozvíte na besedě.

Olga Szymanská je kmenovou autorkou Českého dialogu. Narodila se v Náchodě, v rodném městě Josefa Škvoreckého. V Praze žije přes dvacet let.

V člancích se zasvěceně věnuje především výtvarnému umění, které je jí – jako absolventce SUPŠ v Turnově a v minulosti působící galeristce – nejbližší. Věnuje se i poezii, která se stává její niternou osobní výpovědí. Jejím prostřednictvím se vyrovnává s minulostí, se vzpomínkami, s láskou ve všech podobách. Verše jsou především věnovány jednak otcovu Náchodu a Východním Čechám, jednak matčině Čeladné v půvabném kraji Beskyd. Vyдалa básnické sbírky Muž s křídlem (2004), Znamení torza (2006), Návraty (2008). V tisku je nová sbírka Rytiny.

Dalším hostem bude pan **Milan Matějček** žijící v Kanadě. Moderuje Ing. Martina Fialková.

Místo konání: Ústřední knihovna – Malý sál, v pondělí 18. 4. 2011 od 17:00 do 18:30, vstupné 30,-

Národní muzeum ve spolupráci s Knihovnou Václava Havla otevřelo v prostorách Národního památníku na Vítkově výstavu "Já prostě nemůžu žít jinak", přibližující historii významného opozičního seskupení VONS (Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných). Výstava potrvá do 15. května 2011.

Mezinárodní konference „Hlasy svobody- západní provokace? 60 let rádia Svobodná Evropa v Mnichově a Praze“

Conference: Voices of Freedom – Western Interference? 60 Years of Radio Free Europe in Munich and Prague

U příležitosti šedesátého výročí existence Rádia Svobodná Evropa pořádají Collegium Carolinum a České centrum Mnichov ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů ve dnech **28. – 30. dubna 2011** mezinárodní konferenci o historickém působení a vlivu tohoto vysílače. Přednášející z USA, střední a východní Evropy, Německa a

Skandinávie představí nejnovější výsledky svých bádání k aktivitám Rádia Svobodná Evropa a k významu a recepci stanice v nadnárodním kontextu.

Podrobnosti o programu konference naleznete zde:

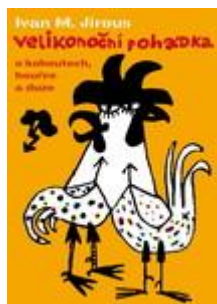
<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/konference/hlasy-svobody/program.pdf>

PUBLIKACE A ČLÁNKY

Velikonoční pohádka o kohoutech, bouřce a duze

Ivan M. Jirous

Meander, 2011

Velikonoce jsou pro křesťany největší událostí roku. Vzkříšení, obnova všeho živého v přírodě, v nás. Vajíčka symbolizují zrození nového života a jak klasik praví: „*Nevyčte nikdo z tlustejch knih, co tajemství skryto ve vejcích.*“ Schválně, přečtěte si s dětmi Magorovu pohádku o tom, jak vajíčka, kohouti, bouřka a duha obarvily svět – třeba na Modré nebo Žluté pondělí, Šedivé úterý, na Zelený čtvrtek nebo na Bílou sobotu... Kurníky, kohouty, vejce a bouřku do knihy po magorsku nakreslil výtvarník a typograf Luboš Drtina.

Křest nové knížky v kavárně Švandova divadla (Štefánikova 6/57, Praha 5) ve čtvrtek 12. května 2011 (od 17:30); pohádku osobně pokřtí autor i typograf

Na hranici dvou světů

Česko-bavorská hranice 1948-1989

Jílek, T. a kol.

Publikace shrnuje vybrané výsledky výzkumu, který se uskutečňuje v rámci projektu "Historie česko-bavorského pohraničí v letech 1945-2008" v rámci Cíle 3 Česká republika-Svobodný stát Bavorsko 2007-2013. Hlavním úkolem první části projektu je podat obraz česko-bavorské hranice v letech 1948-1989. Tato práce se pokouší o rozumové a emotivní zaujetí zejména mladých čtenářů touto problematikou, o jejich poučení ze stop nedávné historie, aby nedopustili opakování nelidských praktik totalitního režimu.

Rozhovory s Karlem Hvíždálou

Václav Havel

Galén, 2011

V této knize najdete dva texty rozhovorů Karla Hvížďaly s Václavem Havlem. Oba vznikly v době, kdy Václav Havel nevykonával funkci prezidenta. *Dálkový výslech* je z let 1985 a 1986 a *Prosím stručně* z let 2005 a 2006. První kniha vyšla nejprve v samizdatové Edici Expedice a v londýnských Rozmluvách k Havlovým padesátinám, druhá poprvé v nakladatelství Gallery v Praze k jeho sedmdesátinám.

Toto souborné vydání vychází k Havlovým pětasedmdesátinám a je nejen osobním vyznáním Václava Havla, ale také nejucelenějším vyjádřením jeho vztahu k lidem, umění, filozofii, domácí a světové politice. Je zároveň nejlepším svědectvím o jeho mnohohrstevném myšlení o světě a umožňuje čtenáři pochopit, jak reflektuje sám sebe a jaký by rád po sobě zanechal obraz. Obě knihy jsou nejúplnějším autorizovaným dokumentem o Havlově životě.

Třetí odboj

Kapitoly z dějin protikomunistické rezistence v Československu v padesátých letech 20. Století

Václav Veber, Jan Bureš a kolektiv

ÚSTR – MUP – Vydavatelství Aleš Čeněk, Praha, 2011

Publikace má ambice posunout naše znalosti o třetím odboji o značný kus dopředu. Na rozdíl od mnohých o něm autoři nepochybuji, dokládají jeho existenci v širokém záběru i formách, přibližují nerovný zápas společnosti utlačované komunistickým totalitním státem, popisují porážky i dílčí vítězství a snaží se doložit, že odboj – ve všech svých formách – byl legitimní součástí oné doby, že přispíval k lepšímu mravnímu stavu společnosti samé. Tradice odboje proti komunismu si zaslouží být připomínána, současná česká společnost se bez ní nemůže obejít.

Vědní koncepce KSČ a její institucionalizace po roce 1948

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 2010

Publikace se věnuje problematice vědní a vzdělávací politiky KSČ v letech 1945-1960, s přesahy jednak směrem k předválečným intelektuálním zdrojům komunistického diskurzu, ale i k návazným společenským zdrojům reformy roku 1968. Přináší širší pohled na kontury politického vývoje v oblasti vědy, kultury a školské politiky (kpt. 1) a na vývoj stranické historiografie a činnost Ústavu dějin KSČ v 50. letech v souvislosti s formováním linie závazného výkladu československých dějin a jejich pokrokových tradic (kpt. 2). Další dvě kapitoly se soustřeďují na analýzu hlavních vzdělávacích

trendů nově založených vysokých škol pro výchovu ideologických kádrů (Vysoká škola politických a hospodářských věd a Vysoká škola politická při ÚV KSČ).

Paměť a dějiny č. 1/2011

V březnu uplynulo 65 let od první návštěvy jugoslávského vůdce Josipa Broze Tita v Československu. O této události, Titovi i vývoji československo-jugoslávských poválečných vztahů pojednávají studie Jana Kalouse a Milana Bárty. Unikátní materiál nabízejí Pavel Žáček s Ivanou Koutskou v souboru fotografií, které pořídili agenti StB nasazení v Rádiu Svobodná Evropa, a také Jaroslav Čvančara, který ve Spojených státech navštívil Josefa a Ctirada Mašínovy. V rozhovoru Jana Dvořáka s Richardem Michalíkem se dočtete o osudu Čechoslováka, který se narodil na Hlučínsku a za války se tak stal říšským občanem s povinností narukovat. Kauzu Snášel, ostudu českého moderního soudnictví a symbol vývoje vnímání naší minulosti, rozebírá Adam Drda. To a ještě mnohem více si můžete přečíst v prvním letošním čísle revue Paměť a dějiny.

Pravdivý příběh Plastic People, CD mp3

Strhující, věrné i pitoreskní vyprávění o letech, kdy působil jako manažer soustavně perzekuované skupiny The Plastic People Of The Universe, napsal básník, publicista a kunsthistorik Ivan Martin Jirous na přelomu let 1980-1981. V nahrávce Českého

rozhlasu z roku 2009 čtou nezaměnitelným způsobem sám autor a Oldřich Kaiser. Doplněno hudebními ukázkami.

Zájemci o totalitní minulost najdou na stránkách Totalita.cz kromě mnoha dalších zajímavostí i nově umístěnou Zprávu o poměrech v NVÚ Minkovice. Její kopie pochází z archivu Libri prohibiti.

[Zpráva o poměrech v NVÚ Minkovice:](#)

http://www.totalita.cz/txt/txt_vez_vez_minkovice_01.pdf

Rozhovor Jaroslava Formánka a Martina M. Šimečky s Paulem Wilsonem naleznete v online placené bázi článků týdeníku Respekt

<http://respekt.ihned.cz/c1-51365010-tenkrat-na-vychode>

Pamětní deska zakladatele kapely The Plastic People of the Universe Mejly Hlavsy byla ukradena

Foto: ČTK

Více informací zde: [http://praha.idnes.cz/pametni-desku-zakladatele-plastiku-ukradl-
neznamy-zlodej-p32-/praha-zpravy.asp?c=A110408_160309_praha-zpravy_wlk](http://praha.idnes.cz/pametni-desku-zakladatele-plastiku-ukradl-
neznamy-zlodej-p32-/praha-zpravy.asp?c=A110408_160309_praha-zpravy_wlk)

Na půdě Ústavu pro studium totalitních režimů byl pokřtěn portál Skautské století www.skautskestoleti.cz

Ve čtvrtek 7. dubna 2011 byl v rámci diskusního večera v budově Ústavu pro studium totalitních režimů slavnostně pokřtěn nový internetový portál www.skautskestoleti.cz. Patrony projektu se stali spisovatel Jiří Stránský a bývalá předsedkyně Akademie věd ČR Helena Illnerová. O tom, co znamenalo být skautem v dobách nacistické a komunistické totality, dále zavzpomínali Lubor Šušlík - Bill, Jiří Lukšíček - Rys a z pléna také další pamětníci. Za přítomnosti starosty Junáka Josefa „Jose“ Výprachtického, prvního náměstka ředitele ÚSTR Jana Kalouse, ředitele sdružení Post Bellum Mikuláše Kroupy a zástupkyně Českého rozhlasu Lucie Ryss byl celý dokumentační projekt poprvé veřejnosti představen koordinátorem Milošem Říhou.

Foto: Robin Novák

„Setkávání příslušníků mladší a starší generace, jejich vzájemné porozumění a uchování vzpomínek a osobních příběhů lidí perzekuovaných za nacistického i komunistického režimu – to jsou hlavní cíle projektu Skautské století. Jeho výstupem je webová stránka, která bude nejbohatším zdrojem materiálů o historii skautingu na našem území,“ uvádějí autoři projektu, jehož hlavními partnery jsou Český rozhlas, sdružení Post Bellum a Ústav pro studium totalitních režimů.

21. března 2011 byl Zbigniew Gluza, ředitel partnerské instituce Fundacja Ośrodka Karta ve Varšavě, vyznamenán jedním z nejvyšších státních vyznamenání, Komandorským křížem Řádu obnovení Polska (Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski).

Toto ocenění převzal Zbigniew Gluza z rukou prezidenta Polské republiky, Bronisława Komorowského, který společně s ním takto vyznamenal 49 osobností za jejich přínos v boji za svobodu slova a nezávislou žurnalistiku, zejména v období před rokem 1989.

Zbigniew Gluza toto vyznamenání chápe jako týmové ocenění práce celého střediska Karta. „Pro mě je to vyjádření poděkování pro celé středisko Karta a pro všechny, kteří ji tvořili po dlouhá léta, protože brzy uplyne 30 let od založení skupiny, která po zavedení stanného práva začala vydávat *Kartu*“ – prohlásil jeden z tvůrců střediska Karta a také dlouholetý šéfredaktor stejnojmenného, původně samizdatového časopisu.

Zdroj:

http://www.karta.org.pl/Aktualnosci/Prezydent_RP_odznaczyl_Prezesa_Osrodka_KARTA%2C_Zbigniewa_Gluze_Krzyzem_Komandorskim_Orderu_Odrodzenia_Polski_/269

Cena Rudolfa Medka předána docentu Václavu Veberovi

Nadační fond angažovaných nestraníků a Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna udělily dne 6. dubna 2011 během slavnostního zasedání v Klementinu Cenu Rudolfa Medka pro rok 2011 doc. PhDr. Václavu Veberovi, CSc.

Docent Václav Veber patří k předním znalcům moderních ruských a sovětských dějin a odborníkům na problematiku evropské integrace. V posledních letech se věnuje zkoumání moderních československých dějin s důrazem na dějiny třetího odboje. V Ústavu pro studium totalitních režimů vytvořil tým historiků, kteří se problematikou třetího odboje systematicky zabývají.

Texty Julia Tomina na webu: <http://www.juliustomin.org/home.html>

Vzpomínka Marka Sečkaře na Jiřího Kárneta v časopise Host:

<http://bohuslavbrouk.files.wordpress.com/2011/03/sec48dkac599-c5a1c5a5astnou-cestu-jic599c3ad-host-3-2011.pdf>

Před 31 lety začal soud s Jiřím Wolfem
Více informací zde: <http://bit.ly/fTAa27>

Zajímavý zdroj informací: „Encyklopedie československé alternativní scény do roku 1993“ je dostupná na: <http://www.projektpunk.cz/index/index.php>

Cílem tohoto projektu je především získat texty a nahrávky všech možných alternativních kapel.

Článek Jiřího Vančury k čtyřicátému výročí vzniku exilového dvouměsíčníku Listy

Lidé kolem zakladatele

Vznik Listů v březnu 1971 je zcela právem spojován se jménem Jiřího Pelikána, tak jako jsou třeba antibiotika připisována Alexandru Flemingovi nebo dynamit Alfredu Nobelovi, i když se na obou převratných objevech podíleli také další vědci. Nejde o zlý úmysl, jen o přirozenou snahu přisuzovat jedno dílo jedinému tvůrci. Vybočme z této zvyklosti a s připomínkou čtyřiceti let Listů si připomeňme řadu lidí, kteří v rozhodujících a do značné míry nejistých počátcích byli Jiřímu Pelikánovi skutečnou oporou. On sám o tom napsat nestačil, pokusme se tedy o jistou rekonstrukci i s rizikem omylů a případných nechtěných opomenutí.

Od začátku svého pobytu v Římě usilovat Jiří Pelikán o založení svobodného periodika, určeného posrpnovým exulantům a v překladové verzi západní demokratické veřejnosti. Hlavní ambicí tohoto záměru, zrajícího po dva roky, však bylo učinit z Listů tribunu odporu proti okupaci a normalizaci, určenou čtenářům ve vlasti. V tomto byl Pelikán zajedno s A. J. Liehmem, signovaným šéfredaktorem Literárek, se Zdeňkem Hejzlarem, před okupací ředitelem Čs. rozhlasu, s Adolfem Müllerem, zakladatelem českého exilového nakladatelství Index, Otou Šikem, po odchodu z Prahy profesorem na univerzitě v Basileji, předsedou Svazu spisovatelů Eduardem Goldstückerem a dalšími přáteli v exilu. Práce směřující od záměru k jeho uskutečnění připadla ovšem Jiřímu Pelikánovi.

Nebyla to práce snadná. Listy jako pravidelný dvouměsíčník předcházela dvě – dnes bychom řekli nultá – čísla, vydaná v roce 1970 k výročí Palachovy smrti a srpnové invaze. Na nich se projevila obtížnost takového kroku (v Římě například nebyl jediný sazeč schopný pracovat s češtinou) a zejména finanční náročnost spojená s pravidelnou periodicitou časopisu.

Nedostatkem dobrých autorů Listy netrpěly. Od samého začátku v nich nacházíme články a statě levicově zaměřených osobností, známých z období Československého jara, zahraničních přátel naší země a jejího úsilí v roce 1968 a – což bylo zvlášť cenné – řadu přispěvatelů domácích, publikujících pod pseudonymy nebo s

alibistickou poznámkou „otištěno bez vědomí autora“. Tehdejší čtenáři sotva kdy zapomenou na zábavné stejně jako závažné fejetony Jiřího Hochmana nebo na příspěvky Karla Kyncla. Ke škodě Listů dva z neaktivnějších domácích autorů, Milan Hübl a Jaroslav Šabata, byli zanedlouho uvězněni. Význam pro první kroky časopisu měla i mezinárodní autorita spisovatelů Grahama Greena, Friedricha Dürrenmatta nebo Heinricha Bölla, kteří veřejně podporovali československou protisrpnovou opozici. První ročníky Listů existovaly pod stálým rizikem, zda budou peníze i na další číslo. Kromě výdajů spojených se sazbou, tiskem a expedováním neměl časopis jiné náklady, práce na něm byla bezplatná, jedinou, ale zároveň útěšnou odměnou bylo každé nově vytištěné číslo. Výtisky dopravované tajně do Československa byly samozřejmě zdarma. Veškeré příjmy, pocházející od předplatitelů žijících v zahraničí, stačily krýt většinu, ale jen většinu nákladů, stále bylo, jak se říká, hluboko do kapsy. V této nesnadné době Jiří Pelikán věděl, že bude-li nejhůř, vypomůžou mu přátelé v exilu, jejichž hmotná situace na samém počátku zahraniční kariéry nebyla nijak oslnivá. Bližší pohled na řešení finančních potíží popsal ostatně v současných Listech Dušan Havlíček, jeden z *otců zakladatelů*, řečeno dikcí prvních amerických federalistů, případně jeden ze *strážců tradice*, podle slovníku Charty 77.

Jak Listy absolvovaly své první kroky a osvědčily svou vytrvalost a užitečnost, jejich hmotná situace se stabilizovala. Získaly podporu také odjinud než z prostředí posrpnové emigrace, pomáhaly jim časopisy socialistických stran v Itálii, Francii a Rakousku, významnou pomocí byla také přímá finanční podpora skandinávských socialistických stran, o niž se zasloužil zejména Zdeněk Hejzlar, působící ve Švédsku. Později, ještě než byl Jiří Pelikán zvolen do Evropského parlamentu a mohl Listy saturovat ze svého poslanceckého platu, byla už finanční situace časopisu plně stabilizovaná. Vděčnost všem, kdo v prvních letech vydávání Listů pomohli časopis udržet nad vodou, patří k připomínce jejich čtyřicátého výročí.

Rozšiřování, cesta časopisu od vydavatele ke čtenářům, která je v běžně fungující demokratické společnosti pokládána za ryze administrativní záležitost, patřila u Listů k otázkám kardinálním, jejichž zodpovězení vyžadovalo odvahu a obětavost. Bylo nemyslitelné posílat Listy do Československa poštou, musely se hledat a nalézat jiné způsoby a také lidé, kteří je uskutečňovali. I tato kapitola z minulosti Listů měla své obětavé pracovníky, zpravidla studenty, kteří pokládali výtisky do vagónů mířících ze Západu do Prahy, jindy je vozili v autech opatřených tajnými schránkami, které zpravidla vypravoval mladý Jan Kavan. Poté, co Státní bezpečnost zadržela na hranicích tzv. kamion, řízený francouzskými studenty Anisovou a Thononem, a technické spojení domova s exilem bylo přerušeno, zastoupila je na čas vídeňská Jana Stárková, jedna ze stálých a obětavých spolupracovníků československé protinormalizační opozice. Velmi stručná připomínka lidí, kteří se v Československu podíleli na vydávání a rozšiřování Listů, nemůže opomenout Petra Pitharta a Jiřinu Šiklovou, na nichž váha spojení s exilem spočívala, ani Jana Šterna, který shromažďoval příspěvky domácích autorů, určené pro publikování v Listech.

Není v možnostech a v silách autora podat úplný přehled o lidech, kteří se vedle Jiřího Pelikána zasloužili o nejrozšířenější časopis domácí opozice, a to především v několika

letech, kdy musel stvrdit oprávněnost své existence. Čtenáře s hlubším zájmem lze odkázat zejména na dvě dostupné publikace svědčící mimo jiné o obětavých a statečných lidech kolem zakladatele Listů – **Dušan Havlíček: Listy v exilu (Olomouc 2008)**, **Francesco Caccamo: Jiří Pelikán a jeho cesta socialismem 20. století (Brno 2008)**.

Jiří Vančura (1929) je historik a publicista; spolupracoval s exilovými Listy, po r. 1989 byl také jejich šéfredaktorem.

Ve Švandově divadle měla premiéru inscenace Gottland

Rozhovor s autorem knihy Gottland Mariuszem Szczygielēm:

<http://www.svandovodivadlo.cz/index.php?cmd=news.detail&id=1495>

VÝROČÍ

* 1971 - vznik exilového periodika Listy

L LISTY Leden 1971, č. 1

Časopis československé socialistické opozice

Proč nesmíme mlčet?

Čtenáři, který navždy zneužit dostane do rukou tento nový časopis si jistě položí otázku

Proč právě "Listy" a ne jiné časopis?

Ústa se akcenty stále jasněji, že jedním z hlavních cílů okupace naší vlasti bylo udušit v zárodku rodící se svoboda názoru a slova, neboť stalinští byrokraté v Moskvě, Berlíně, Šofii, Varšavě i Budapešti měli strach z úspěchu "pražského jara" a masakrivovali jeho příklada pro obyvatel svých zemí. "Tlumochůvek" tohoto svobodného mínění — jako Listů i Reportéřů, ale právě proto demokratického — byl především český a slovenský tisk, jakosi i rozhlásová a televizní samostatka. Ne náhodou právě proti nim směřovaly nejprve útoky zahraničních i domácích stalinových byrokratů již před 20. srpnem 1968 a ne náhodou se právě tisk, rozhlás a televize staly jedinou a prvními oběti represivních opatření tzv. nového vedení, nastoučeného v dubnu 1969 okupační mocností.

Právě proto považujeme za svou povinnost pokračovat v boji a činnosti našeho jednotného socialistického tisku i ve ztížených podmínkách. "Listy" chtějí při tom navázat na činnost a tradice nejen Literárních listů, ale i Reportéřů, Politiky, Kulturního života, Sluncy, Žitky a dalších českých a slovenských novin a časopisů, které byly okupační režimem dočasně odsouzeny k mlčen.

Tím je hlásá i základní ideová náplň našeho časopisu: navazovat na myšlenky demokratického socialismu z r. 1968 a současně být tlumočnickem odporu našeho lidu proti okupaci a tzv. normalizaci. Jméno totiž převládá, ve velké části našich lidí zejména upřímně podporová. Hnutí za obrodu socialismu v r. 1968 a je jeho základní směr — přes různé chyby a nedůslednosti — říkáme stále jediné východisko a politické, ekonomické a morální řešení naší společnosti.

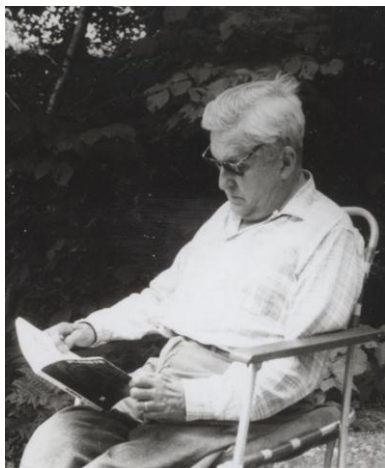
Jestliže na jedné straně chceme zavázat na myšlenkově bohatství všech dokumentů a diskusí a obrodu "pražského jara", pak na druhé straně musíme a musíme nastoupit pouze na tom, co bylo řečeno a vykonáno v polichovném období r. 1968. Vývoj se totiž nikdy nevrací zpátky a kvůli tomu nás nárůdy prodávají okupaci třebas novou zkušeností, která se musí přimnout do našeho uvážlivosti o budoucnosti naší země.

V tomto smyslu se hlásíme k Prohlášení Socialistického hnutí (s. občani, zveřejněného doma i ve světě k 25. říjnu 1970, jehož plný text publikujeme v tomto vydání. Lze by jižé znovu i nás formovatelní jinak, ale teď není vhodná doba pít se o formátce. Hlavní je zásada, že je nutno pokračovat v aktivním boji za osvobození naší země od okupace a za právo našeho lidu volit si svou vlastní cestu k socialismu, který by odpovídal našim tradicím, podmínkám, mentalitě a hlavně vůli většiny našich obyvate.

Ona "šance" pro nás lid, jak se o tom mluví v závěru zmíněného prohlášení, se totiž má skrýt dříve, než si to mnozí dovolí přelstít. Ale není jen ve "vnějších podmínkách": ve změnách ve vedení KSSS, v rostoucí opozici v jiných socialistických zemích, ve vstupu lidové Číny do světové politické scény a s tím spojené přehodnocení USA a SSSR a vvolání protiono pro ostatní národy a státy, v diferenciatním procesu v mezinárodním komunistickém hnutí, v prudším nástupu národů "třetího světa" i v rostoucí vůli národů Evropy překonat blokovou politiku a uplatnit svou vlastní sílu. Jistě, v těchto i dalších vývojových tendencích jsou skryty ony "plně šance". Ale ta "hlavní šance" je v nás. Společně v tom, aby si náš lid uvědomil svou sílu a zbavil se strachu z domácí moci, která je brutální ve svých činech i ve své předstírané jistotě, ale která se třese před lidem. Aby přestali jen pasivně čekat a začali za své právo bojovat všemi dostupnými prostředky. Proti nové moci, v Polska dokázaly národní, co dokáže bojové vystoupení dělníků a mládeže v sen, která je také kontrolována sovětskými vojsky.

1

* 3. dubna 1898 se v Kolíně narodil Ladislav Radimský, známý také pod pseudonymem Petr Den. Diplomát, prozaik a esejist, spoluzakladatel Československé společnosti pro vědy a umění v USA, redaktor kulturní revue Perspektivy a později časopisu SVU Proměny. Díky odkazu jeho ženy Olgy má dnes knihovna Libri prohibiti svou střechu nad hlavou.

† **7. dubna 1999** zemřel **Ivan Diviš**, český básník a esejista, spolupracovník Rádia Svobodná Evropa

Ivan Diviš s Ivanem Wernischem

Autorské čtení Ivana Diviše: <http://www.youtube.com/watch?v=Y72zXFuMmxg>

* **12. dubna 1944** se narodil **Karel Kryl**, písničkář, básník a grafik, jeden z hlavních představitelů českého protikomunistického protestsongu v letech 1968–1989

* **15. dubna 1951 se narodil Pavel Zajíček**, básník, textař a výtvarník, jeden z nejvýznamnějších představitelů českého undergroundu

* **21. dubna 1947 se narodil Jaroslav Hutka**, folkový hudebník, skladatel a písničkář

Všechny důležité informace o Jaroslavu Hutkovi (texty, koncerty, diskografie) najdete na stránkách: <http://www.hutka.cz/>

ÚMRTÍ

† 13. dubna 2011 zemřel náš kamarád, vzácný člověk Zdeněk Vašíček, významný český intelektuál, filozof, vysokoškolský profesor, signatář Charty 77 a člen Společnosti Libri prohibiti

Foto: Jiří Gruntorád

Bulletin Libri prohibiti připravuje Vít Krobot a Jarmila Štogrová ve spolupráci s Viktorem A. Debnárem.

Nihil obstat Jiří Gruntorád

Uvítáme Vaši případnou finanční pomoc:

Číslo bankovního účtu je 219642286/0300 u ČSOB a.s.

Pro zahraniční platby IBAN: CZ940300000000219642286,

BIC (SWIFT): BACXCZPP

IČO je 45247048.

Děkujeme!